

Vzgoja za etične vrednote v praksi

✍ Špela Čekada Zorn, Andreja Dobnikar

“Dobro za človeka je tisto – pa naj bo staro ali novo, povsod razširjeno ali ne – kar mu pomaga, da postane resnično človek.”
(Hans Küng)

S tokratnim prispevkom se zaključuje niz besedil, v katerih so bile predstavljene različne delavnice z etično vsebino, ki jih lahko izvajamo v osnovni šoli, in se nanašajo na načela svetovnega etosa.

Ogrodje

Zamiselnost o delavnicah se je porodila v slovenskem gibanju Svetovni etos. V letih 2013/2014 je bilo predstavljenih pet primerov delavnic: Delavnica o zlatem pravilu (september 2013), Delavnica o nenasilju in spoštovanju življenja (december 2013), Delavnica o pravičnosti (marec 2014), Delavnica o resnicoljubnosti (junij 2014) ter Delavnica o zvestobi in pripadnosti (september 2014). Uspešnost posamezne delavnice je nemogoče oceniti samo po besedilu, treba jo je preizkusiti v praksi. Temeljno vprašanje pa je kdaj izvesti delavnico. Ure oddelčne skupnosti, ki so namenjene tudi graditvi pozitivnih odnosov v razrednih skupnostih, so na urniku le na vsaka dva tedna po eno šolsko uro. V tej uri razrednik pregleda izostanke učencev in rešuje neprijetne situacije, ki so nastale v razredu. Zgoraj navedeni primeri delavnic zahtevajo več ur strnjene dela z učenci, ne pa zgolj nekajminutno izvedbo. To je v slovenski osnovni šoli težko izvedljivo.

Seveda pa s pravo mero motiviranosti ni nič nemogoče. Avtorici sva delavnice izvedli pri urah slovenščine, kjer sva temo obravnavanih književnih besedil povezali s temami posameznih delavnic, zato le-te niso bile izvedene strnjeno, ampak parcialno v daljšem časovnem obdobju.

Analiza praktične izvedbe delavnic

Prva delavnica je imela za izhodišče t. i. *zlato pravilo*, ki je temeljno načelo vseh najbolj vplivnih svetovnih religij, zato najbolj 'pooseblja' gibanje Svetovni etos. Izpostavlja dejstvo, da imamo vsi ljudje enake temeljne človekove vrednote in norme, brez katerih sožitje med nami ni mogoče. O tem govori tudi priložen plakat.

Delavnico sva izvedli v 7. razredu. Učenci so imeli kar nekaj težav pri razumevanju Parabole o zlatem pristanu, zato sva z njimi opravili voden pogovor o vsebini in nauku parabole. Sledilo je individualno delo učencev. Na barvnih kartončkih so dopolnili različne izjave, kot so *Hudo mi je, ko ...*, *Prizadene me, ko ...*, *Žalosten sem, ko ...*. Domnevali sva, da bodo imeli zadržke pri izražanju svojih čustev, a je bila najina skrb odveč. Večinoma so se izjave dotikale ocen v šoli in odnosov s prijatelji, veliko manj pa so učenci omenjali starše oziroma odnose s starejšimi osebami. Pogovor smo razširili na odnose v razredni skupnosti in izoblikovali skupno pravilo o obnašanju, ki bo veljalo za njihovo oddelčno skupnost: "Med seboj si pomagamo".

Zadnji del delavnice je bil namenjen človekovim pravicam in dolžnostim. Želeli smo poudariti, da so pristni medčloveški odnosi mogoči le, če se zavedamo tako naših pravic kot tudi dolžnosti do drugih. Po pričakovanju

se je pokazalo, da so učencem precej bolj blizu pravice kot dolžnosti.

Delavnico o *nenasilju in spoštovanju življenja* sva izvedli v 9. razredu ob obravnavi knjige *Uničimo jo* (Kate McCaffrey), ki so jo učenci prebrali za domače branje. Knjiga obravnava medvrstniško nasilje, ki se tudi v slovenskih osnovnih šolah pojavlja v različnih oblikah. Najbolj razširjena oblika je psihično nasilje, sledi fizično, spolno in tako imenovano spletno nasilje, ki je tudi osrednja tema omenjene knjige. Zaskrbljujoče je, da žrtev nasilja pogosto začne verjeti žaljivim pripombam in se posledično tako tudi obnaša. Ob tem pa je prizadeta njena osebnost in samospoštovanje.

Po uvodnem pogovoru o nasilju in nenasilju smo prebrali članek Najstniki brutalno pretepli 15-letnico. Učenci so po branju opisali ter predstavili lastne izkušnje in oblike nasilja, s katerimi se srečujejo v vsakdanjem življenju. Pohvalno je, da so se ob tem spomnili na zlato pravilo "Česar nočeš, da bi drugi tebi storil, tega tudi ti ne stori drugemu," ki smo ga obravnavali v sedmem razredu pri pouku državljanske kulture in etike. Njihova mnenja o tem, kaj je nasilje, so bila različna, saj se psihičnega nasilja velikokrat sploh ne zavedajo ali pa ga opredeljujejo kot 'hec'. Enotni pa so bili glede dejstva, da je uporaba fizične sile ali resna grožnja z uporabo le-te res nasilje. Ob branju njihovih dnevniških zapisov smo spoznali, da ima vsako nasilje, malo in veliko, za človeka določene posledice, zato je prav, da se nasilje prepozna in da se žrtvam pomaga.

Delavnica, ki je bila osredotočena na vrednoti *pravičnost in poštenost*, je bila izvedena v 7. razredu.

Odlično izhodišče za pogovor je odlomek iz Bevkove povesti Tatič, ki sva ga v tokratni delavnici tudi upo-